Versiune electronică: [V1.0]

Gabriel García Márquez

POVESTIRI

ÎNECATUL CEL MAI FRUMOS DE PE LUME

Cei dintâi copii care au văzut promontoriul întunecat şi tainic înaintând în mare şi-au închipuit că era un vas duşman. Apoi au văzut că n-avea steaguri şi nici catarge şi au crezut că ar putea fi o balenă. Dar când a ajuns la țărm, împotmolindu-se, i-au dat la o parte puzderia de alge, brațele de meduze şi rămăşițele de peşti şi naufragii ce-l acopereau, descoperind abia atunci că era un înecat.

Se jucaseră cu el toată după-amiaza, îngropându-l în nisip şi dezgropându-l, până când cineva a dat cu ochii de ei din întâmplare şi a dus vestea, sculând întregul sat în picioare. Bărbații care l-au purtat pe umeri până la casa cea mai apropiată au băgat de seamă că era mai greu decât sunt morții de obicei, aproape ca un cal şi şi-au zis că stătuse poate prea mult în voia valurilor iar apa îi pătrunsese în oase. Când l-au întins însă pe jos au văzut că era mult mai mare decât oricare om, căci abia încăpea în casă, dar au crezut că însuşirea de a creşte şi după moarte era poate în firea anumitor înecați. Mirosea a mare şi numai conturul mai dădea de bănuit că era leşul unei ființe omeneşti, căci pielea-i era acoperită de o platoşă de peştişori şi de mâl.

N-au fost nevoiți să-i curețe fața pentru a pricepe că era un mort de pe meleaguri îndepărtate. Satul avea doar vreo douăzeci de case de lemn, cu curți pietruite fără flori, împrăştiate la marginea unei fâşii deşertice. Pământul era atât de îngust, că mamele trăiau veşnic cu frica-n sân că vântul le-ar putea răpi

copiii, iar puținii morți pe care-i făceau anii erau aruncați de pe țărmul stâncos. Marea era însă molcomă şi darnică şi toți bărbații din sat încăpeau în şapte luntre. Astfel încât atunci când l-au găsit pe cel înecat le-a fost de-ajuns să se uite unii la alții spre a-şi da seama că erau cu toții.

În noaptea aceea n-au mai ieşit la pescuit, în vreme ce bărbații cercetau dacă nu lipsea careva de prin satele vecine, femeile au rămas sa se îngrijească de înecat. I-au dat jos mâlul cu mănunchiuri de bucsău, i-au desprins din păr ciulinii din adâncuri şi i-au răzuit platoşa cu cuțitele de curățat peştii. Pe măsură ce înaintau, şi-au dat seama că ierburile de pe el proveneau din oceane îndepărtate şi din ape adinei şi că îmbrăcămintea-i era zdrențuită, de parcă ar fi plutit prin labirinturi de corali. Au mai luat aminte că-şi Indura moartea cu trufie, căci n-avea chipul singuratic al altor înecați în mare şi nici înfățişarea sordidă şi mizeră a înecaților în râuri. Dar numai după ce l-au spălat au înțeles ce fel de bărbat era şi atunci li s-a tăiat răsuflarea. Nu era doar cel mai înalt, cel mai voinic, cel mai viguros şi mai bine înzestrat din câți le fusese dat să vadă vreodată, ci acum, când stăteau şi se uitau la el, nici nu le venea să-şi creadă ochilor.

N-au găsit în sat un pat destul de lung pe care să-l întindă şi nici o masă îndeajuns de solidă pe care să-l privegheze. Nu i se potriviră pantalonii de sărbătoare ai bărbaților cei mai înalți, nici cămăşile de duminică ale celor mai vânjoşi dintre ei, nici pantofii celui cu picioarele cele mai mari. Fermecate de disproporția şi de frumusețea lui, femeile au hotărât atunci să-i facă nişte pantaloni dintr-o bucată de pânză de corabie şi o cămaşă din văl de mireasă, ca să-şi poată purta mai departe moartea cu demnitate. Pe când coseau aşezate roată, contemplând cadavrul între două împunsături, li se părea că vântul nu fusese niciodată mai înverşunat şi nici Marea Caraibilor mai zbuciumată ca în noaptea aceea şi bănuiau că aceste schimbări aveau cumva legătură cu mortul. Se gândeau că dacă bărbatul acela minunat ar fi trăit în sat, casa lui ar fi trebuit să aibă uşile cele mai mari, tavanul cel mai înalt şi podeaua cea mai trainică, iar rama patului său ar fi fost făcută din grinzile cele mai zdravene prinse cu ghinturi de fier, şi femeia lui ar fi fost cea mai fericită dintre toate. Se gândeau că ar fi avut atâta putere, încât ar fi scos peştii din mare doar strigându-i pe nume, că ar fi muncit cu atâta îndârjire, încât ar fi făcut să țâşnească izvoare din piatra cea mai seacă şi ar fi putut

semăna flori pe țărmurile stâncoase. L-au asemuit în taină cu bărbații lor, gândindu-se că aceştia n-ar fi fost în stare să facă în toată viața lor ceea ce era el în stare să facă într-o singură noapte, şi până la urmă au ajuns să-i disprețuiască în adâncul sufletului ca pe făpturile cele mai nevolnice şi mizerabile de pe pământ. Rătăceau pierdute prin aceste labirinturi închipuite, când cea mai bătrână dintre ele, care, fiind cea mai vârstnică, privise înecatul mai curând cu milă decât cu patimă, suspină:

— După chip pare să îl cheme Esteban.

Era adevărat. Celor mai multe le-a fost de-ajuns să se mai uite o dată la el ca să înțeleagă că n-ar fi putut avea alt nume. Cele mai îndărătnice, care erau şi cele mai tinere, îşi păstrară mai departe iluzia că odată îmbrăcat, întins printre flori, cu nişte pantofi de lac, s-ar fi putut chema Lautaro. Dar iluzia s-a dovedit deşartă. Bucata de pânză n-a ajuns, pantalonii, prost croiți şi încă şi mai prost cusuți, i-au ieşit strimți, iar puterea ascunsă a inimii făcu să-i sară nasturii de la cămaşă. După miezul nopții, şuierul vântului se domoli şi marea se cufundă în toropeala zilei de miercuri. Liniştea alungă cele de pe urmă îndoieli: era Esteban. Femeile care-l îmbrăcaseră, cele care-l pieptănaseră, cele care-i tăiaseră unghiile şi-i răseră barba nu-şi putură înfrânge fiorii de milă când au fost nevoite să se resemneze şi să-l aşeze pe podea. Au înțeles atunci cât trebuie să fi fost de nefericit cu trupul acela uluitor, care-l stingherea chiar şi după moarte, îl văzură în viață condamnat să se strecoare într-o rină pe toate uşile, să-şi spargă capul de pragul de sus, să rămână în picioare când mergea în vreo vizită, neştiind cum să-şi țină mâinile netede şi trandafirii de focă, în vreme ce stăpâna casei căuta de zor scaunul cel mai solid şi-l implora, moartă de frică, stai aici, Esteban, te rog, iar el, sprijinit de pereți, zâmbind, nu vă faceți griji, doamnă, stau bine aşa, cu călcâiele jupuite şi spinarea vătămată de atâta chin ce se repeta în toate vizitele, nu vă faceți griji, doamnă, stau bine aşa, numai ca să nu pățească ruşinea de a rupe scaunul, şi poate fără să fi ştiut vreodată că cei care-i spuneau nu pleca, Esteban, aşteaptă măcar până se face cafeaua, erau aceiaşi care mai apoi şuşoteau s-a dus în sfârşit prostul cel uriaş, prostul cel frumos. Aşa se gândeau femeile, stând lângă el cu puțin înainte de revărsatul zorilor. Mai târziu, acoperindu-i chipul cu o batistă ca să nu-l supere lumina, îşi dădură seama că era mort pe vecie, atât de neajutorat şi de asemănător cu bărbații lor, încât le-ă podidit plânsul. Una dintre cele tinere prinse să bocească. Celelalte, care mai de care, trecură

de la suspine la bocete şi, cu cât se jeluiau mai aprig, cu atât erau mai îmboldite s-o facă, fiindcă înecatul era pentru ele din ce în ce mai mult Esteban, până când îl bociră atâta, că ajunse omul cel mai năpăstuit de pe lume, cel mai blând şi mai supus, bietul Esteban. Astfel că, atunci când bărbaţii s-au întors cu vestea că înecatul nu era nici de prin satele vecine, ele au simţit, printre lacrimi, bucuria alinării.

— Lăudat fie Domnul, suspinară, e al nostru!

Bărbaţii socotiră că toată zarva aceea nu era altceva decât nazuri muiereşti. Osteniţi de anevoioasele căutări de peste noapte, tot ce-şi doreau era să scape de povara nepoftitului înainte de a se înteţi dogoarea soarelui din ziua aridă şi fără vânt. Au încropit o năsălie din resturi de pânză de corabie şi ghiuri şi le-au legat cu carlingi, ca să reziste sub greutatea trupului până la ţărmul stâncos. Au vrut să-i înlănţuie gleznele cu ancora de la un cargobot, ca să se scufunde fără oprelişti în străfundurile mării, acolo unde peştii sunt orbi, iar scafandrii pier de nostalgie, şi pentru ca nu cumva curenţii potrivnici să-l aducă la ţărm, cum se mai întâmplase şi cu alte trupuri. Dar cu cât se grăbeau mai tare, cu atât femeile se înverşunau să născocească tot felul de tertipuri spre a pierde vremea. Mişunau ca nişte găini speriate căutând talismane de mare prin cufere, stând mereu în drumul lor, unele pentru că voiau să-i pună înecatului scapularul vântului prielnic, altele ca să-i lege la mână o busolă călăuzitoare, şi după atât du-te-vino, femeie, nu-mi mai tot sta în cale, uite că era gata să cad peste răposat, bărbaţii intrară la bănuieli şi începură să bombăne că la ce bun atâtea zorzoane pentru un străin, ca nişte podoabe de altar, de vreme ce oricâte ţinte aurite şi tinichele ar avea pe el, tot îl vor devora rechinii, însă ele îşi vedeau mai departe de relicvele acelea de doi bani, ciocnindu-se între ele în acel du-te-vino, în timp ce oftau din rărunchi şi lăcrimau, astfel că bărbaţii se apucară şi ei să trăncănească, ce-i cu atâta zarvă pentru un mort în voia valurilor, un înecat al nimănui, un hoit nenorocit? Una dintre femei, înfuriată la culme de atâta nepăsare, trase atunci batista de pe chipul mortului, iar bărbaţii rămaseră şi ei cu răsuflarea tăiată.

Era Esteban. N-a fost nevoie s-o mai spună o dată ca să recunoască. De le-ar fi spus-o şir Walter Raleigh, ar fi rămas poate şi ei impresionaţi de accentul lui de venetic, de papagalul de pe umărul lui şi de archebuza cu care omora canibali, dar Esteban nu putea fi decât unul pe lume, şi el zăcea acolo ca un peşte uriaş,

cu nişte pantaloni de bogdaproste şi cu unghiile acelea pline de pietricele ce nu se puteau tăia decât cu cuțitul. A fost de-ajuns să-i ia batista de pe față ca să-şi dea seama că se simțea parcă ruşinat, că n-avea nici o vină că era aşa de mare şi atât de greu şi atât de frumos, şi că de-ar fi ştiut ce avea să se întâmple, ar fi căutat un loc mai ferit să se înece, zău aşa, mi-aş fi atârnat cu mâna mea de gât ancora unui galion şi m-aş fi împleticit printre stânci ne-hotărât, ca să nu vă dau atâta bătaie de cap cu mortul în ziua de miercuri, cum spuneți voi, să nu supăr pe nimeni cu hoitul ăsta nenorocit care n-are nimic de-a face cu mine. Era atâta adevăr în felul lui de a fi, că până şi bărbații cei mai bănuitori, cei pe care-i muncea gândul în nesfârşitele nopți petrecute pe mare, temându-se că nevestele se plictiseau să-i tot viseze pe ei şi se apucau să viseze înecați, chiar şi aceştia, precum şi alții mai neînduplecați, se înfiorară până-n măduva oaselor de sinceritatea lui Esteban.

Şi astfel i-au făcut funeraliile cele mai fastuoase ce se puteau imagina pentru un înecat de pripas. Câteva femei s-au dus după flori prin satele vecine şi s-au întors cu alte surate care nu dădeau crezare celor povestite, iar acestea, la rândul lor, au plecat să aducă şi ele flori după ce au văzut mortul, şi au venit puzderie de femei cu noiane de flori, până când de atâtea flori şi de atâta omenire abia daca se mai putea croi drum. În ultima clipă le-a mustrat cugetul sa-l arunce în apă orfan şi i-au ales un tată şi o mamă dintre cei mai destoinici, iar pe alții i-au făcut frați, unchi şi veri, aşa incit prin el toți sătenii au ajuns până la urmă rude între ei. Nişte marinari care au auzit bocetele din larg au rătăcit drumul şi s-a aflat că unul a cerut să fie legat de catargul cel mare, în amintirea străvechilor poveşti cu sirene. Pe când îşi disputau privilegiul de a purta mortul pe umeri pe coasta povârnită a țărmului, bărbații şi femeile şi-au dat pentru prima oară seama de tristețea ulițelor lor, de ariditatea curților, de meschinăria visurilor pe care le visau față de splendoarea şi frumusețea înecatului lor. L-au aruncat fără ancoră, ca să se întoarcă dacă aşa îi va fi voia şi când va dori el, şi toți şi-au ținut răsuflarea cât a durat acel crâmpei de veacuri scurs în căderea trupului în abis. N-a fost nevoie să se uite unii la alții ca să-şi dea seama că nu mai erau cu toții şi că nici n-aveau să mai fie în veci. Însă mai ştiau şi că totul va fi altfel începând de atunci, că locuințele lor vor avea uşi mai mari, tavane mai înalte, podele mai solide, pentru ca amintirea lui Esteban sa se poată strecura pretutindeni fără să se lovească de

praguri şi pentru ca nimeni să nu se încumete în viitor să mai murmure că a murit prostul cel mare, ce păcat că a murit prostul cel frumos, fiindcă ei aveau să-şi zugrăvească faţadele în culori vesele spre a face să dăinuie memoria lui Esteban, şi aveau să se spetească săpând după izvoare în stânci şi semănând flori pe ţărmuri, pentru ca în zorii anilor ce vor veni, călătorii de pe marile vapoare să se trezească sufocaţi de parfum de grădini în larg, iar căpitanul să fie nevoit să coboare de pe puntea de comandă în uniforma-i de gală, cu astrolabul său, cu steaua sa polară şi cu şiragul de medalii de război, şi arătând promontoriul de trandafiri în zarea Mării Caraibelor să spună în paisprezece limbi, priviţi într-acolo, unde vântul e acum atât de blând că se strecoară să doarmă pe sub paturi, acolo unde soarele străluceşte atât de tare, că floarea-soarelui nu mai ştie încotro să se întoarcă, da, acolo se află satul lui Esteban.

1968